

Reactie op ingezonden stuk van J. Broertjes

In mijn artikel over 'traditie als vormgeving aan levend geloof' noemde ik - bij wijze van voorbeeld - avondmaalswijn en brood als vormen waarin Christus' verlossende offer herkenbaar en ervaarbaar in de gemeente aanwezig zijn. Br. Broertjes pikt uit mijn artikel dit voorbeeld van de avondmaalswijn op en stelt de vraag of - gegeven de situatie van toenemend drankmisbruik en alcoholverslaving - de traditie van vormgeving door wijn niet moet worden vervangen door vormgeving door druivensap.

Deze vraag roept erg veel op, ook bij mij. Ik zou veel willen zeggen! Maar ik leg mezelf de discipline op om mijn reactie te houden binnen het kader van het artikel over 'traditie'. Ik lees de vraag van br. Broertjes als volgt: geeft de avondmaalstraditie zelf ons de mogelijkheid om wijn als vormgeving aan de presentatie van Jezus reinigend bloed door iets anders te vervangen?

De eerste woorden van deze vraag zijn heel belangrijk. We mogen ons, met al onze goede redenen en argumenten, niet opwerpen als degenen die deze traditie kunnen beoordelen. De traditie zelf moet de mogelijkheid tot verandering aanreiken. Geeft de avondmaalstraditie zelf ons de mogelijkheid om wijn door een andere drank te vervangen? Ik denk dat we allereerst nuchter (!) moeten willen constateren dat Jezus de traditie van wijn zelf heeft ingesteld. De terminologie 'vrucht van de wijnstok' en 'beker' uit de evangeliën en uit de eerste Korintebrief geeft christengeheelonthouders de ruimte om te stellen 'dat er dus ook druivensap in de beker kan zitten'. Zeker! Maar is dit op de keper beschouwd niet een woordenspel? In overeenstemming met de Joodse tradities zat er ongetwijfeld wijn in de bekertjes waarmee Jezus het laatste avondmaal vierde! Ik denk dat we pas eerlijk en nuchter zijn als we de vraag als volgt durven formuleren: kan er - gezien vanuit de traditie zelf - een legitieme noodzaak bestaan om een verandering aan te brengen in een heilige, door Jezus zelf ingestelde vormgeving aan de aanwezigheid van zijn liefde en genade in de gemeente? Om een voorbeeld te noemen: zou je in een noodsituatie avondmaal kunnen vieren met een kopje water, omdat wijn, druivensap en beker ontbreken? Ik meen van wel. Het kan toch niet de bedoeling van de Heer zijn om zijn liefde en genade aan zijn volgelingen te onthouden als de door Hem gegeven vormen ontbreken? Zó heeft Hij het avondmaal toch niet gegeven? Of dien je in zulke noodsituaties op te merken dat Jezus' liefde en genade nu gestalteloos - alleen 'in je hart' - ervaren moeten worden? Opnieuw: zó heeft Jezus het avondmaal toch niet aan zijn gemeente gegeven?

Het hoog houden van de vormen - en zij moeten hoog gehouden worden! - mag niet strijdig worden met de liefde en genade die Christus in deze vormen wil geven. Wanneer het schenken van avondmaalswijn een broeder of zuster in de verleiding brengt om te zondigen, geeft deze wijn geen gestalte aan Jezus' liefde, maar is een vijand van Jezus' liefde geworden. Vormen zijn geen uiterlijke bijzaak. Jezus zelf heeft brood en wijn gegeven als gestalte van zijn verbroken lichaam en vergoten bloed. Vasthouden aan deze gestalte is geen formalisme. In juist deze gestalten komt Christus, door de eeuwen van de traditie heen, tot zijn gemeente. Het is een geestelijke zaak om in de avondmaalsviering zo dicht mogelijk bij de traditionele vormen te blijven. Maar als die vormgeving het komen van Christus blokkeert is het - vanuit de door Jezus ingestelde traditie bekeken! - legitiem om veranderingen in de vormgeving aan te brengen. Maar er moeten dan wel zeer zwaarwegende argumenten voor aanwezig zijn!

Olof de Vries